

Sygn. akt III Ca 2078/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 maja 2018 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Teresa Kołeczko - Waclawik (spr.)

Sędzia SO Lucyna Morys - Magiera

SO Artur Żymełka

Protokolant Marzena Makoś

po rozpoznaniu w dniu 9 maja 2018 r. w Gliwicach na rozprawie

sprawy z powództwa M. B.

przeciwko Gminie G.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 8 sierpnia 2017 r., sygn. akt I C 767/16

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1. oddala powództwo;

2. nie obciąża powódki kosztami postępowania;

II. nie obciąża powódki kosztami postępowania odwoławczego.

SSO Artur Żymełka SSO Teresa Kołeczko – Waclawik SSO Lucyna Morys – Magiera

Sygn. akt III Ca 2078/18

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z 8 sierpnia 2017r. Sąd Rejonowy zasądził od pozwanej Gminy G. na rzecz powódki M. B. kwotę 2.301,10 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 10 sierpnia 2016 roku do dnia zapłaty (pkt 1); w pozostałym zakresie powództwo oddalił (pkt 2) i orzekł o kosztach postępowania (pkt 3).

Sąd Rejonowy ustalił, że prawomocnym nakazem zapłaty w sprawie o sygn. akt I Nc 2039/05 powódka oraz M. P. zobowiązane były zapłacić na rzecz pozwanej kwotę 2 844,46 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 2 723,345 zł od dnia 1 listopada 2005 roku do dnia zapłaty z tytułu bezumownego korzystania z lokalu położonego w G. przy ulicy (...). W nakazie tym, Sąd wydał również rozstrzygnięcie o kosztach procesu. Nadto ustalił, że powódka od 1 sierpnia 2004 roku nie zamieszkiwała w wyżej wymienionym lokalu i nie godząc się z nakazem zapłaty wniosła pozew o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego. Powództwo w sprawie I C 1564/07 zostało oddalone. Z obawy przed egzekucją komorniczą powódka postanowiła dokonywać spłat należności. Łącznie uiściła na rzecz pozwanej kwotę 5.698,43 zł.

Pismem z dnia 10 grudnia 2014 roku wezwała pozwaną do zwrotu kwoty 5 698,43 zł z tytułu świadczenia nienależnego, ale bezskutecznie.

W tych okolicznościach wskazał sąd na okoliczności bezsporne i ocenił, że powództwo na gruncie art. 410§2 k.c. było częściowo zasadne. Zważył, że ustalenie, czy wzbogacenie nastąpiło kosztem świadczącego sprowadza się do stwierdzenia, czy doszło do spełnienia świadczenia nienależnego i nie ma potrzeby ustalania niczego innego, w tym czy wzbogaciło odbiorcę bądź czy majątek świadczącego uległ zmniejszeniu, gdyż przesłanki te wynikają z samego pojęcia świadczenia nienależnego. Dodał, że obowiązkiem powódki było wykazanie spełnienia na rzecz pozwanej świadczenia, które nie było jej należne. W ocenie Sądu w świetle zgromadzonego materiału dowodowego powódka do spełnienia świadczenia zasądzonego nakazem zapłaty nie była zobowiązana, albowiem nie zamieszkiwała w przedmiotowym lokalu od 1 sierpnia 2004 roku, który to fakt był pozwanej wiadomy, powódka była bowiem najemcą innego lokalu pozostającego w zasobach mieszkaniowych pozwanej. Nadto powódka spełniała świadczenie w celu uniknięcia egzekucyjnego ściągnięcia należności. W pozostałym zakresie powództwo sąd oddalił. O odsetkach orzeczono zgodnie z art. 481 k.c. O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c.

Pozwana zaskarżyła wyrok w zakresie punktu 1 i 3. Zarzuciła naruszenie przepisów postępowania, a to art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 363 § 1 k.p.c. w zw. z art. 366 k.p.c. poprzez rozpoznanie sprawy, mimo tego, iż sprawa o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami została już prawomocnie osądzona, co stanowi przyczynę nieważności postępowania określoną w art. 379 pkt 3 k.p.c.; podniosła, że kwestia zasadności roszczenia jakie powódka spełniła, została już rozstrzygnięta w nakazie zapłaty z dnia 3 stycznia 2006 r., który uprawomocnił się z dniem 9 lutego 2007 r., wobec czego pozew z dnia 4 maja 2016 r. winien zostać odrzucony z uwagi na rozstrzygnięcie sprawy prawomocnym orzeczeniem, zgodnie z którym powódka M. B. - wówczas pozwana solidarnie wraz z M. P., zobowiązana była do zapłaty na rzecz Gminy G., kwoty 2.844,46 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 2.723,34 zł od dnia 1 listopada 2005 r. oraz 654,50 zł tytułem kosztów procesu, art. 233 § 1 k.p.c. przez zaniechanie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego w sprawie oraz wykroczenie poza swobodę jego oceny i w rezultacie błędną ocenę zebranego materiału dowodowego, które to uchybienia miały istotny wpływ na rozstrzygnięcie sporu, w szczególności przez przyjęcie, że powódka wносиła o rozłożenie świadczenia na raty, ale tylko dlatego, że obawiała się wszczęcia postępowania egzekucyjnego przez pozwaną, gdy tymczasem wniosek ten stanowił w swej istocie uznanie długu, oraz przez przyjęcie że powódka do spełnienia świadczenia nie była zobowiązana, co stanowi naruszenie zasad praworządności i zasad demokratycznego państwa prawa urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej oraz podważenie prawomocności nakazu zapłaty z dnia 3 stycznia 2006 r.; wskazała na błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mających wpływ na jego treść, polegający na błędnym przyjęciu, iż powódka, od 1 sierpnia 2004 r. nie mieszkała w lokalu przy ul. (...), podczas gdy zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wskazuje jedynie, iż z dniem 1 sierpnia 2004 r. wygasł między stronami łączący je stosunek najmu. Pozwana dochodziła natomiast zapłaty przez powódkę powstałych należności w wyniku zajmowania przez nią lokalu mieszkalnego bez tytułu prawnego w okresie od 1 sierpnia 2004 r. do 7 listopada 2005 r. gdyż pomimo ustawowego obowiązku, powódka nie uiszczala powyższych opłat w okresie objętym pozvem w sprawie I Nc 2039/05 zakończonych wydaniem nakazu zapłaty w dniu 3 stycznia 2006 r.; nakaz zapłaty opatrzony klauzulą wykonalności 8 listopada 2006 r. uprawniał powódkę do egzekucji zasądzonych należności. Zarzuciła, że sąd I instancji nie ocenił zachowania powódki w zakresie złożonego wniosku o rozłożenie zasądzonych nakazem zapłaty należności na raty jako uznania długu przez nią i wskazała, że pozwana Gmina G. miała prawo prowadzić egzekucję na podstawie tytułu wykonawczego ze sprawy I Nc 2039/05.

Zarzuciła nadto naruszenie prawa materialnego, a to art. 410 § 2 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, iż świadczenie, którego domagała się pozwana od powódki na podstawie nakazu zapłaty stało się świadczeniem nienależnym, podczas gdy powódka niewątpliwie była obowiązana do spłaty należności wynikających z prawomocnego orzeczenia Sądu.

Na tej podstawie wносиła o zmianę wyroku i odrzucenie pozwu w całości oraz zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje, w razie nieuwzględnienia powyższego wносиła o zmianę wyroku i oddalenie powództwa oraz zasądzenie

kosztów postępowania za obie instancje, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej jest zasadna.

Błędna jest ocena prawna sądu, iż powódka do świadczenia na rzecz pozwanej nie była zobowiązana.

Świadczenie nienależne jest szczególnym rodzajem bezpodstawnego wzbogacenia i odnosi się do niego podstawowa reguła, zgodnie z którą, bezpodstawne wzbogacenie może stanowić podstawę roszczenia wówczas, gdy świadczenie nie miało podstawy prawnej.

Powódka całość świadczenia, którego zwrotu się domaga zrealizowała w oparciu o istniejącą podstawę prawną, a to tytuł wykonawczy stanowiący nakaz zapłaty z 3 stycznia 2006r. wydany w sprawie I Nc 2039 Sądu Rejonowego w Gliwicach zaopatrzonej w klauzulę wykonalności.

Powództwo, jak i ustalenia sądu w niniejszej sprawie zostały oparte na okolicznościach faktycznych, które stanowiły podstawę rozstrzygnięcia w sprawie I Nc 2039/05. Nakaz zapłaty wydany w tej sprawie jest prawomocny, stąd ponowne badanie w niniejszej sprawie podstawy faktycznej (czyli zdarzeń, faktów, które miały miejsce przed rozstrzygnięciem sprawy I Nc 2039/05) jego wydania było niedopuszczalne.

Stanowiłoby to bowiem oczywiste naruszenie art. 365 § 1 k.p.c. Wynikająca z tego przepisu zasada związania sądu treścią prawomocnego orzeczenia odnosi się po pierwsze, do faktu istnienia prawomocnego orzeczenia, i po drugie do waloru prawnego rozstrzygnięcia zawartego w treści orzeczenia. Skutkiem pozytywnym (materialnym) jest to, że rozstrzygnięcie zawarte w orzeczeniu stwarza taki stan prawny, jaki z niego wynika, czyli sądy rozpoznające spór muszą przyjmować, że dana kwestia kształtuje się tak, jak to przyjęto we wcześniejszym, prawomocnym orzeczeniu. W kolejnym zatem postępowaniu, w którym pojawia się ta sama kwestia, nie może być już ona badana. Związanie dotyczy sentencji orzeczenia i motywów w tych granicach, jakie stanowią konieczne uzupełnienie rozstrzygnięcia. W konsekwencji nikt nie może kwestionować faktu istnienia prawomocnego orzeczenia i jego treści (vide wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 4 lutego 2011 r., III CSK 161/10, LEX nr 785884 i 20 stycznia 2011 r., I UK 239/10, LEX nr 738532).

Kwestionowanie wydanego nakazu zapłaty, z powołaniem się na argumenty wskazujące na jego - choćby częściową - bezzasadność, nastąpić mogło wyłącznie w postępowaniu wywołanym skutecznym wniesieniem sprzeciwu w sprawie I Nc 2039/05. Zagadnienia objęte tym orzeczeniem zostały prawomocnie rozstrzygnięte, ze skutkami dla przebiegu każdego innego postępowania sądowego, określonymi w art. 365 § 1 k.p.c.

Podobnie irrelevantne dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy pozostawały wszelkie zarzuty powódki, dotyczące zdarzeń zaistniałych po wydaniu ww. nakazu zapłaty, w szczególności wysokości dokonanych przez nią wpłat. Rozpoznaniu tego rodzaju kwestii służy specjalnie do tego celu powołana instytucja prawna w postaci powództwa przeciwegzekucyjnego, przewidzianego w art. 840 § 1 k.p.c. To w jego ramach mogła ona wyłącznie powoływać się na okoliczności zaistniałe po powstaniu tytułu egzekucyjnego, w szczególności zarzut spełnienia świadczenia (art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.). I w tym zakresie powódka nie zdołała uzyskać ochrony prawnej.

Skoro wynikiem oceny prawnej Sadu I Instancji było ustalenie, że powódka nie zamieszkiwała w lokalu od dnia 1 sierpnia 2004r., a okoliczność ta, jako związana z faktami istotnymi będącymi podstawą wydanego w sprawie I Nc 2039/05 nakazu zapłaty, nie podlega weryfikacji w obecnym postępowaniu o zapłatę z tytułu świadczenia nienależnego, nie wykazała zatem powódka przesłanek wynikających z art. 410§2 kc. Świadczenie, którego zwrotu się domaga było spełnione w wykonaniu ważnej czynności, a wynikającej z tytułu egzekucyjnego, którego pozbawienia wykonalności zgodnie z art. 840 kpc, powódka nie wykazała. W bezspornych zatem okolicznościach faktycznych, spełnione w całości świadczenie nie utraciło swojego ścisłego związku z wydanym nakazem zapłaty.

Nadto w przypadku spełnienia świadczenia w ramach postępowania egzekucyjnego, prowadzonego w oparciu o niepodważony tytuł wykonawczy nie może być mowy o tym, aby jakakolwiek część tego świadczenia stanowiła świadczenie nienależne, o którym mowa w art. 410 § 2 k.c.

W tych warunkach zgodzić się należy z apelującą, że Sąd Rejonowy naruszył art. 410 § 2 k.c. W przypadku świadczenia nienależnego wzbogacenie następuje kosztem świadczącego, bowiem dochodzi w ten sposób do zwiększenia cudzego majątku, które nie miało przyczyny, albo którego przyczyna odpadła lub nie została urzeczywistniona.

W sprawie niniejszej przyczyną spełnienia świadczenia był nakaz zapłaty, którego zasadności powódka nie mogła w żaden sposób podważyć w rozumieniu art. 410 § 2 k.c. i z tych względów nie zachodzi podstawa do jego zwrotu.

Ponieważ zawarte w pozwie żądanie zwrotu nienależnego świadczenia wymagało ustalenia i oceny jego materialnoprawnej podstawy, nie mógł odnieść skutku zarzut nieważności postępowania, a tym samym nie podlegał uwzględnieniu wniosek pozwanej o odrzucenie pozwu.

Z tych przyczyn Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 386 § 1 kpc.

O kosztach procesu w I i II instancji sąd orzekł stosując zasadę słuszności z art. 102 k.p.c.

Jej zastosowanie w niniejszej sprawie uzasadnione było trudną sytuacją życiową i materialną powódki, a ponadto tym, że przedmiot sprawy dotyczy podstawowej potrzeby życiowej powódki i jej rodziny jaką jest zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych. Sąd odwoławczy miał też na uwadze, że z uwagi na odrzucenie sprzeciwu w sprawie I Nc 2039/05, powódka utraciła możliwość przedstawienia swych racji w zakresie dochodzonego w postępowaniu nakazowym upominawczym roszczenia, a będąc subiektywnie przekonaną o jego bezzasadności, poszukiwała możliwości ochrony w niniejszej sprawie.

SSO Artur Żymełka SSO Teresa Kołeczko – Waclawik SSO Lucyna Morys – Magiera

Sygn. akt III Ca 2078/17

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

3. (...)

G.,(...)